

Natura 2000 gebied 29 – Havelte-Oost

(Zie leeswijzer)

Kenschets

Natura 2000 Landschap:	Hogere zandgronden
Status:	Habitatrichtlijn
Site code:	NL9801071
Beschermd natuurmonument:	-
Beheerder:	Defensie, Vereniging Natuurmonumenten, Drentse Landschap, Staatsbosbeheer, particulier
Provincie:	Drenthe
Gemeente:	Westerveld
Oppervlakte:	1.782 ha

Gebiedsbeschrijving

Havelte-Oost is een heidegebied op de stuwwal Havelterberg. De Havelterberg bestaat voor een groot deel uit kalkrijke rode keileem, die verantwoordelijk is voor de floristische en vegetatiekundige verscheidenheid van het gebied. Deze keileem vormt een slecht doorlatende laag waardoor zelfs boven op de berg natte condities bestaan, waarin dopheidevegetaties voorkomen. Natte en droge heiden en heischrale graslanden in afwisseling met vennen en stuifzanden vormen de belangrijke bestanddelen van deze (half)natuurlijke variatie. In de vennen zijn verschillende stadia van verlanding aanwezig. Ook verschillen de vennen in voedselrijkdom. Rond de essen komen plaatselijk soortenrijke eikenberkenbossen voor. In de stuifzandgebieden die vrijwel volledig zijn bebost zijn plaatselijk nog kleinschalige stuifzanden aanwezig met karakteristieke soortenarme buntgrasvegetaties.

Begrenzing

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) Havelte-Oost is op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Verharde wegen en bebouwing, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.

Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea's toegelicht.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is op een aantal plekken verkleind:

- In het zuidwesten van het gebied is de Vlindertuin (ca. 11 ha) uit de begrenzing gehaald, omdat het hier landbouwgrond zonder Habitatrichtlijnwaarden betreft.
- Aan de noordzijde (het Moer, Wittelerveld) zijn diverse percelen landbouwgrond uit de begrenzing gehaald, wegens afwezigheid van waarden (42 ha). De betreffende percelen zijn ook van weinig betekenis voor de instandhouding van het gebied.
- Het deel van het golfterrein tussen Havelte en Uffelte, waar geen H1166 kamsalamander voor komt is uit de begrenzing gehaald (ca. 15,5 ha).

Verder is het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) op een aantal plekken uitgebreid:

- Aan de oostzijde zijn de Ootmanlanden toegevoegd, zoals deze begrensd zijn in het gebiedsplan, vanuit de doelstelling uitbreiding van de H1166 kamsalamander (ca. 91 ha).
- Aan de noordkant van het gebied zijn enkele percelen (eigendom Natuurmonumenten) toegevoegd om een logischere begrenzing te bewerkstelligen (totaal ca. 7,5 ha).

Natura 2000 database

Habitattypen

Code	Habitatype
H2310	Stuifzandheiden met struikhei
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen
H2330	Zandverstuivingen
H4010	Vochtige heiden
H6230	Heischrale graslanden
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen
H9190	Oude eikenbossen

Habitatrictlijnsoorten

Soortnr	Soort
H1166	Kamsalamander

Voorstel voor het toevoegen aan de database:

H3160	Zure vennen ^{1a}
H4030	Droge heiden ^{1a}
H7110	Actieve hoogvenen ^{1a}

Kernopgaven

- 6.05 **Natte heiden:** Kwaliteitsverbetering en vergroting oppervlakte vochtige heiden H4010 en pioniervegetaties met snavelbiezen H7150 en actieve hoogvenen (*heideveentjes*) *H7110_B.
- 6.06 **Schrале graslanden:** Kwaliteitsverbetering en (indien mogelijk) oppervlakte uitbreiding heischrale graslanden *H6230 en blauwgraslanden H6410 in kansrijke situaties (op schrale leemhoudende zandgronden).
- 6.08 **Structuurrijke droge heiden:** Vergroting areaal stuifzandheiden met struikhei H2310, binnenlandse kraaiheibegroeiingen H2320, droge heiden H4030 en zandverstuivingen H2330 én verbeteren van de kwaliteit door vergroting van de variatie in structuur en ontwikkeling van geleidelijke overgangen met bos, mede t.b.v. vogelsoorten als duinpieper A255, korhoen A107, nachtzwaluw A224, draaihals A233 en tapuit A277.

Instandhoudingsdoelen

Algemene doelen

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Habitattypen

H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Van het habitatype stuifzandheiden met struikhei is veel vergrast, echter de kwaliteit is relatief gemakkelijk te verbeteren. In het noorden van het land levert dit gebied de grootste bijdrage voor dit habitatype.

H2320 Psammofiele heide met *Calluna* en *Empetrum nigrum*

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Door maatregelen voor habitatype H2310 stuifzandheiden met struikhei kan het habitatype binnenlandse kraaiheibegroeiingen mogelijk iets in oppervlakte toenemen, al wordt dit tot op heden niet beoogd.

H2330 Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype zandverstuivingen is binnen het Natura 2000 gebied sterk afgenomen, het betreft alleen nog enkele open plekken binnen het habitatype H2310 stuifzandheiden met struikhei, herstel is echter goed mogelijk (in ieder geval op het Holtingerzand). De afwisseling van (kleine) zandverstuivingen en habitatype H2310 stuifzandheiden met struikhei is voor een groot aantal dieren belangrijk. Beide habitattypen komen lokaal in mozaïekvorm voor.

H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Er ligt een reeks van vennen met het habitatype zure vennen aan noordoostkant (Uffelterveen) samen met het habitatype H4010 vochtige heiden, dat gevoed wordt vanuit de voedselarme dekzanden. De kwaliteit van sommige vennen is goed, met name als het gaat om karakteristieke insecten, maar van een groot deel is de kwaliteit van de vegetatie matig door verdroging. Mede wegens de landelijke matig ongunstige staat van instandhouding wordt verbetering van de kwaliteit nagestreefd.

H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A).

Toelichting Nu is op geschikte plaatsen veel vergraste heide aanwezig, deze is relatief gemakkelijk om te vormen tot heide van goede kwaliteit. Op de Bisschopsberg is een bijzondere (orchideeënrijke) vorm van het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) aanwezig, dat landelijk gezien in een matig ongunstige staat van instandhouding verkeert. Verdere uitbreiding is mogelijk aan de noordkant van het gebied, waar water toestroomt vanuit het hoger gelegen dekzandgebied.

H4030 Droge Europese heide

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype droge heiden is momenteel deels vergrast, deze is relatief gemakkelijk om te vormen tot droge heiden van goede kwaliteit.

- H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)**
- Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
- Toelichting Het habitattype heischrale graslanden verkeert landelijk gezien in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Het belangrijkste terrein is de Kleine startbaan, met één van de zeer weinige overgebleven binnenlandse groeiplaatsen van rozenkransje. Vanwege deze bijzonder kwaliteit levert het gebied een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel. Er zijn goede potenties voor uitbreiding oppervlakte en verbetering van de kwaliteit. Uitbreiding is ecologisch het meest kansrijk op de Bisschopsberg en op de Grote startbaan.
- H7110 *Actief hoogveen**
- Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B).
- Toelichting Er liggen enkele hoogveenvennen van het habitattype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B) aan noordoostkant (Uffelerveen), de kwaliteit kan worden verbeterd.
- H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion***
- Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.
- Toelichting Het habitattype pioniervegetaties met snavelbiezen komt voor op plagplekken en in natuurlijke laagtes. De plagplekken zullen voor een groot deel weer omvormen tot het habitattype H4010 vochtige heide, *hogere zandgronden* (subtype A). Voor behoud van de soortensamenstelling is het van belang her en der in het terrein pionierplekken te behouden.
- H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur***
- Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
- Toelichting Het habitattype oude eikenbossen is over een geringe oppervlakte aanwezig op het terrein in de vorm van een strubbenbos (in het zuidoosten van het gebied). Kwaliteitsverbetering is mogelijk en gewenst om het landelijke doel voor kwaliteitsverbetering te behalen.

Soorten

H1166 Kamsalamander

- Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
- Toelichting De kamsalamander komt voor in het zuidoostelijke deel van het gebied, met onder meer een grote populatie in het Finse meertje. Ze vormt een metapopulatie in het omliggende buitengebied rondom Uffelte en Havelte, waar de soort verspreid voorkomt. De relatie met de omgeving is een punt van aandacht. In het gebied met een grotendeels kleinschalige landschap is geschikt landhabitat voldoende aanwezig. Bij de uitbreiding van het leefgebied verdienen vooral voortplantingswateren de aandacht.

Complementaire doelen

Broedvogels

A277 Tapuit

- Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.
- Toelichting De tapuit is van oudsher broedvogel in het gebied. In het eerste deel van de 90-er jaren werden jaarlijks meer dan 20 paren geteld (maximaal 26 in 1997). In de periode 1999-2003 zijn jaarlijks 4-13 paren waargenomen. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op dit relatief hoge niveau gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Drenthe ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Synopsis

<i>Habitattypen</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling oppervlakte</i>	<i>Doelstelling kwaliteit</i>
H2310 Stui fzandheiden met struikhei	--	+	=	>
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	+	=	=
H2330 Zandverstuivingen	--	-	>	>
H3160 Zure vennen	-	+	=	>
H4010_A Vochtige heiden (<i>hogere zandgronden</i>)	-	+	>	>
H4030 Droge heiden	--	++	=	>
H6230 Heischrale graslanden	--	++	>	>
H7110_B Actieve hoogvenen (<i>heideveentjes</i>)	--	+	=	>
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	+	=	=
H9190 Oude eikenbossen	-	+	=	>

<i>Soorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
H1166 Kamsalamander	-	+	>	>

^{1a} Herstel van een technische fout in database 2004.